

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะในอำเภอ ฉะนะ จังหวัดสงขลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ หลังจากปีพ.ศ. 2547 ศึกษาระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ และศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะที่ยั่งยืน

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย คัดเลือกสถาบันศึกษาปอเนาะในอำเภอฉะนะ จังหวัดสงขลา ที่จดทะเบียนจำนวน 5 สถาบัน และแบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan มีกลุ่มตัวอย่างในการสอบถาม จำนวน 232 คน และกำหนดผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด มีจำนวน 242 คน ใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าทางสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดังนี้

4.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง สถาบันศึกษาปอเนาะที่ศึกษา ระดับการศึกษาศาสนาอิสลาม ระดับการศึกษาสามัญ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency Distribution) หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 โต้ะครูสถาบันศึกษาปอเนาะได้รับการยอมรับในด้านใด ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency Distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยที่นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ เป็นลักษณะข้อคำถามโดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการสร้างแบบมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นเครื่องมือวัด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ	ความหมาย
5 คะแนน	เห็นด้วยมากที่สุด
4 คะแนน	เห็นด้วยมาก
3 คะแนน	เห็นด้วยปานกลาง
2 คะแนน	เห็นด้วยน้อย
1 คะแนน	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{x} / Arithmetic mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation / S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 3 คำถามวัดระดับความพึงพอใจต่อการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ เป็นลักษณะข้อคำถามโดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการสร้างแบบมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นเครื่องมือวัด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ	ความหมาย
5 คะแนน	เห็นด้วยมากที่สุด
4 คะแนน	เห็นด้วยมาก
3 คะแนน	เห็นด้วยปานกลาง
2 คะแนน	เห็นด้วยน้อย
1 คะแนน	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{x} / Arithmetic mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation / S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง สถาบันศึกษา ปอเนาะที่ศึกษา ระดับการศึกษาศาสนาอิสลาม ระดับการศึกษาสามัญ ผู้วิจัยวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	223	96.1
หญิง	9	3.9
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	66	28.4
20-30 ปี	82	35.3
31-40 ปี	52	22.4
41-50 ปี	19	8.3
51-60 ปี	13	5.6
3. สถานะ/ตำแหน่ง		
นักเรียนปอเนาะ	132	56.8
ผู้ปกครองนักเรียน	50	21.6
ศิษย์เก่าปอเนาะ	50	21.6
4. สถาบันศึกษาปอเนาะที่ศึกษา		
นิติศาสตร์อิสลาม	32	13.8
ดาร์ปียาตุลอิสลามียะห์	19	8.2
อัลมุขตารีฎตุลอิสลามียะฮ์	28	12.1
อัลมะฮะฮะตุลอิสลามีย์	16	6.9

ท่ามะกรูด	37	15.9
อื่นๆ	100	43.1
5. ระดับการศึกษา (ศาสนาอิสลาม)		
กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาปอเนาะ	132	56.9
จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาปอเนาะ	68	29.3
จบการศึกษาอิสลามจากต่างประเทศ	9	3.9
จบจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	23	9.9
6. ระดับการศึกษา (สามัญ)		
ประถมศึกษา	34	14.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	71	30.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย	87	37.5
ปริญญาตรี	29	12.5
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.4
อื่นๆ	10	4.3
รวม	232	100.0

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งหมด 232 คน ซึ่งสามารถจำแนกรายละเอียด ได้ดังนี้

จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 96.1 และมีจำนวนน้อยที่เป็นเพศหญิง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9

จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่างอายุ 20-30 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมาคืออายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4 และมีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 22.4 ตามลำดับ

จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งหนึ่งเป็นนักเรียนปอเนาะ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 รองลงมาเป็นผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าปอเนาะ จำนวน 50 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 21.6 ตามลำดับ

จำแนกตามสถาบันศึกษาปอเนาะที่ศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ศึกษาในสถาบันที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่ศึกษาในสถาบันอื่นๆ จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 รองลงมาศึกษา

ในสถาบันท่ามะกรูด จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 และศึกษาในสถาบันนิติศาสตร์อิสลาม จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8

จำแนกตามระดับการศึกษา (ศาสนาอิสลาม) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาปอเนาะ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 รองลงมา จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาปอเนาะ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 และจบจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 ตามลำดับ

จำแนกตามระดับการศึกษา (สามัญ) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาด้านสามัญในระดับที่ต่ำ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 และศึกษาจบประถมศึกษา จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ

1. โต๊ะครูสถาบันศึกษาปอเนาะได้รับการยอมรับในด้านใด

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency Distribution) หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตารางที่ 6 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละโต๊ะครูสถาบันศึกษาปอเนาะได้รับการยอมรับ จำแนกตามใช่ หรือ ไม่ใช่

ข้อ	โต๊ะครูสถาบันศึกษาปอเนาะได้รับการยอมรับ	ค่าความถี่และร้อยละ (N=232)						สรุปผล
		ใช่		ไม่ใช่		รวม		
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
1.	ได้รับการยอมรับในด้านความรู้ (อาเล็ม) และความสามารถในการสอน	219	94.4	13	5.6	232	100.0	1
2.	ได้รับการยอมรับในด้านการสอนอัลกุรอาน และผลิตนักฮาฟิซอัลกุรอาน	146	62.9	86	37.1	232	100.0	10
3.	ได้รับการยอมรับในด้านผลงานเขียนและแปลตำรา	174	75	58	25.0	232	100.0	6

ข้อ	โตะครูสถาบันศึกษาปอเนาะได้ รับการยอมรับ	ค่าความถี่และร้อยละ (N=232)						สรุปผล
		ใช่		ไม่ใช่		รวม		
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
4.	ได้รับการยอมรับในด้านบุคลิกภาพและ คุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม	212	91.3	20	8.7	232	100.0	2
5.	ได้รับการยอมรับในด้านเป็นผู้นำประกอบ พิธีทางศาสนาและการขอพร (ดูอาฮ์)	207	89.2	25	10.8	232	100.0	3
6.	ได้รับการยอมรับในด้านการเผยแพร่ศาสนา (อามีรตะวะฮฺ)	154	66.4	78	33.6	232	100.0	8
7.	ได้รับการยอมรับในด้านนำคนไปประกอบ พิธีหัจญ์ ณ นครมักกะฮ์	110	47.4	122	52.6	232	100.0	14
8.	ได้รับการยอมรับในด้านการเป็นที่พึ่งทาง ใจ หรือบำบัดรักษาจิตใจ	165	71.1	67	28.9	232	100.0	7
9.	ได้รับการยอมรับในด้านการรักษาโรค แผนโบราณโดยใช้สมุนไพรและวิธีการปิด เป่าโดยการอ่านอัลกุรอานหรือบทขอพร	113	48.7	119	51.3	232	100.0	13
10.	ได้รับการยอมรับในด้านบำบัดรักษาผู้ที่ ติดยาเสพติดและบ่มเพาะให้เป็นคนดีได้	106	45.7	126	54.3	232	100.0	15
11.	ได้รับการยอมรับในการเป็นที่ปรึกษาของ หน่วยงานระหว่างภาครัฐกับประชาชน	120	51.7	112	48.3	232	100.0	12
12.	ได้รับการยอมรับในด้านให้คำปรึกษาแก่ ชาวบ้านในเรื่องหลักคำสอนศาสนา	203	87.5	29	12.5	232	100.0	4
13.	ได้รับการยอมรับในการทำหน้าที่แบ่งมรดก แก่ผู้ที่ไม่สามารถประนีประนอมกันได้	152	65.5	80	34.5	232	100.0	9
14.	ได้รับการยอมรับในการสามารถแก้ปัญหา ความขัดแย้ง กรณีพิพาทได้	139	59.9	93	40.1	232	100.0	11
15.	ได้รับการยอมรับเนื่องจากโตะครูมี ปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีการช่วยเหลือชุมชน พิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นในวาระต่างๆ	189	81.5	43	18.5	232	100.0	5

ผลสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 232 คน เกี่ยวกับโตะครูสถาบันศึกษาปอเนาะได้รับการยอมรับในด้านใด พบว่า โตะครูสถาบันศึกษาปอเนาะได้รับการยอมรับใน 3 ลำดับมากที่สุด คือ ได้รับการยอมรับในด้านความรู้ (อาเล็ม) และความสามารถในการสอนอยู่ในระดับสูงสุด จำนวน

219 คน คิดเป็นร้อยละ 94.4 รองลงมาได้รับการยอมรับในด้านบุคลิกภาพและคุณธรรมอันดีงาม จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 91.3 และ ได้รับการยอมรับในด้านเป็นผู้นำประกอบ พิธีทาง ศาสนาและการขอพร (ดุอาอ์) มีจำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 89.2 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นถึงโต๊ะครูสถาบันศึกษาปอเนาะได้รับการยอมรับใน 3 ลำดับที่น้อยที่สุด คือ ได้รับการยอมรับในด้านบำบัดรักษาผู้ที่ติดยาเสพติดและบ่มเพาะ ให้เป็นคนดีได้ มีจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 และได้รับการยอมรับในด้านนำคนไป ประกอบพิธีหัจญ์ ณ นครมักกะฮ์ จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 47.4 และได้รับการยอมรับใน ด้านการรักษาโรคแผนโบราณโดยใช้สมุนไพรและวิธีการบำบัดเป่าโดยการอ่านอัลกุรอานหรือบทขอพร จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7 ตามลำดับ

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนให้การยอมรับแก่โต๊ะครูเป็นอย่างดี ในด้านความรู้ และการสอน จึงได้ส่งบุตรหลานเข้าไปศึกษา เพื่อหวังให้มีความรู้ และเข้าใจในหลักการศาสนาอิสลาม เหมือนอย่างกับโต๊ะครู หรือเพื่อให้สามารถเป็นมุสลิมที่ดีได้

2. ความคิดเห็นต่อปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency Distribution) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x} / Arithmetic mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation / S.D.) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตารางที่ 7 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของโต๊ะครูในสถาบันศึกษาปอเนาะ ได้รับการยอมรับ จำแนกตามระดับความคิดเห็น

ข้อ	การคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ	ระดับความคิดเห็น (n = 232)					
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
		n %	n %	n %	n %	n %	n %
1.	โต๊ะครูต้องการสืบทอดหลักการศาสนาอิสลามแก่ผู้ชนรุ่นหลัง	165 (71.1)	49 (21.1)	17 (7.3)	0 (0.0)	1 (0.4)	232 100.0
2.	ระบบปอเนาะดั้งเดิมเน้นสอนความรู้ด้านศาสนาอิสลามที่มาจากอัลกุรอานและสุนนะฮ์ตามแนวทางมัซฮับอัชชาฟีอีย์	157 (67.7)	45 (19.4)	26 (11.2)	0 (0.0)	4 (1.7)	232 100.0

ข้อ	การคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบัน ศึกษาปอเนาะ	ระดับความคิดเห็น (n = 232)					รวม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		n %	n %	n %	n %	n %	
3.	ความจำเป็นที่มุสลิมต้องศึกษาความรู้ด้าน ศาสนา โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่ดี คือ ปอเนาะ	143 (61.6)	63 (27.2)	23 (9.9)	2 (0.9)	1 (0.4)	232 100.0
4.	มุสลิมในชุมชนยึดมั่นในหลักการศาสนา อิสลามอย่างเหนียวแน่น	92 (39.7)	49 (21.1)	68 (29.3)	15 (6.5)	8 (3.4)	232 100.0
5.	ระบบปอเนาะดั้งเดิมปลูกฝังนักเรียนให้เป็น คนดี มีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าโรงเรียน ทั่วไป เช่น โต๊ะครูสอนนักเรียนให้ปฏิบัติและ ใช้ชีวิตตามแบบอย่างท่านนบีมุฮัมมัดﷺ	143 (61.6)	56 (24.1)	28 (12.1)	4 (1.7)	1 (0.4)	232 100.0
6.	รูปแบบการสอนของปอเนาะเหมาะสมกับ สภาพสังคมปัจจุบัน	104 (44.8)	56 (24.1)	46 (19.8)	22 (9.5)	4 (1.7)	232 100.0
7.	สถาบันปอเนาะสอนความรู้ด้านศาสนาที่เข้ม ขันมากกว่าแหล่งอื่น เช่น โรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม เป็นต้น	128 (55.2)	73 (31.5)	21 (9.1)	2 (0.9)	8 (3.4)	232 100.0
8.	ปอเนาะได้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ศาสนา การอ่าน และการเขียน	104 (44.8)	56 (24.1)	48 (20.6)	15 (6.4)	9 (3.8)	232 100.0
9.	การบริหารจัดการสถาบันปอเนาะมีลักษณะ การสืบทอดตำแหน่งโต๊ะครูหรือคัดเลือกของ โต๊ะครูรุ่นต่อรุ่น	99 (42.7)	72 (31.0)	44 (19.0)	10 (4.3)	7 (3.0)	232 100.0
10.	การเรียนแบบระบบปอเนาะดั้งเดิมไม่เก็บค่า เล่าเรียน เรียนฟรีตลอดการศึกษา	122 (52.6)	78 (33.6)	23 (9.9)	3 (1.3)	6 (2.6)	232 100.0
11.	ปอเนาะมีบทบาทต่อการผลิตนักปราชญ์และ นักวิชาการศาสนาเพื่อกลับไปเป็นผู้นำทาง ศาสนา และพัฒนาชุมชน	136 (58.6)	76 (32.7)	14 (6.0)	4 (1.7)	2 (0.9)	232 100.0
12.	นักเรียนปอเนาะตอบสนองในด้านศาสนพิธี เช่น เป็นอิหม่าม จัดการศพ และอื่นๆ	104 (44.8)	69 (29.7)	47 (20.3)	9 (3.9)	3 (1.3)	232 100.0
13.	โต๊ะครูและเด็กนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับ ชุมชน เช่น สอนอัลกุรอาน ช่วยเหลืองานบุญ การแต่งงาน เป็นต้น	130 (56.0)	79 (34.0)	17 (7.3)	2 (0.9)	4 (1.7)	232 100.0

ข้อ	การคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบัน ศึกษาปอเนาะ	ระดับความคิดเห็น (n = 232)					รวม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		n %	n %	n %	n %	n %	
14.	โต๊ะครูได้วางฐานด้านศาสนาและตักเตือนให้ ชาวบ้านตระหนักถึงความชั่วร้ายและสิ่งที่เป็น อบายมุข	106 (45.7)	75 (32.3)	33 (14.2)	13 (5.6)	5 (2.2)	232 100.0
15.	โต๊ะครูได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก ชุมชน เช่น ซะกาต เงินบริจาค และอื่นๆ	67 (28.9)	73 (31.5)	59 (25.4)	13 (5.6)	20 (8.6)	232 100.0
16.	โต๊ะครูปฏิเสธการสนับสนุน งบประมาณจาก ภาครัฐในพัฒนาปอเนาะและเปลี่ยนแปลง ระบบการเรียนการสอน	95 (40.9)	74 (31.9)	37 (15.9)	10 (4.3)	16 (6.9)	232 100.0
17.	โต๊ะครูสร้างทักษะให้แก่นักเรียนในด้าน เกษตรโดยให้นักเรียนทดลองทำงาน	96 (41.4)	70 (30.1)	35 (15.0)	12 (5.2)	19 (8.2)	232 100.0
18.	โต๊ะครูพัฒนานักเรียนให้มีสภาพฐานะทาง เศรษฐกิจที่ดีขึ้นโดยการอบรมเป็นหลักสูตร ระยะสั้น เช่น การฝึกวิชาชีพ	49 (21.1)	67 (28.9)	46 (19.8)	32 (13.8)	38 (16.3)	232 100.0
19.	ปอเนาะเป็นแหล่งอนุรักษ์อัตลักษณ์ของ มุสลิมมลายู เช่น การแต่งกายของเด็ก ปอเนาะ การเรียนด้วยหนังสือกีตาบ	146 (62.9)	41 (17.7)	33 (14.2)	7 (2.9)	5 (2.2)	232 100.0
20.	ปอเนาะเป็นแหล่งเผยแพร่และอนุรักษ์ภาษา มลายูและ ภาษาอาหรับ	125 (53.9)	52 (22.4)	36 (15.5)	14 (6.0)	5 (2.2)	232 100.0
21.	สถาบันปอเนาะจัดการสอนตามวัฒนธรรม อิสลามผสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	80 (34.5)	75 (32.3)	44 (18.9)	19 (8.1)	14 (6.0)	232 100.0
22.	สถาบันปอเนาะมีบทบาทต่อการปล้ำ ประเพณี และ วัฒนธรรมที่ขัดต่อหลักการ ศาสนา	96 (41.4)	75 (32.3)	27 (11.6)	17 (7.3)	17 (7.3)	232 100.0

ผลสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 232 คน เกี่ยวกับปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิม
ของสถาบันศึกษาปอเนาะ พบว่า มีระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน สามารถอธิบายได้ดังนี้

ระดับมากที่สุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการคง
สภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ มากที่สุดใน 3 ลำดับ คือ โต๊ะครูต้องการสืบทอดหลัก

การศาสนาอิสลามไปสู่ชนรุ่นหลัง อยู่ในระดับสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 71.1 รองลงมา ระบบปอเนาะดั้งเดิมเน้นสอนความรู้ด้านศาสนาอิสลามที่มาจากอัลกุรอานและสุนนะฮ์ ตามแนวทางมัซฮับอัชชาฟีอีย์ คิดเป็นร้อยละ 67.7 และปอเนาะเป็นแหล่งอนุรักษ์อัตลักษณ์ของมุสลิมมลายู เช่น การแต่งกายของเด็กปอเนาะ การเรียนด้วยหนังสือกีตาบ คิดเป็นร้อยละ 62.9 ตามลำดับ

ระดับมาก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ มากที่สุดใน 3 ลำดับ คือ โต๊ะครูและเด็กนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เช่น สอนอัลกุรอาน ช่วยเหลืองานบุญ การแต่งงาน เป็นต้น อยู่ในระดับสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมาการเรียนแบบระบบปอเนาะดั้งเดิมไม่เก็บค่าเล่าเรียน เรียนฟรีตลอดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.6 และ ปอเนาะมีบทบาทต่อการผลิตนักปราชญ์ และนักวิชาการศาสนาเพื่อกลับไปเป็นผู้นำทางศาสนา และพัฒนาชุมชน คิดเป็นร้อยละ 32.7 ตามลำดับ

ระดับปานกลาง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ มากที่สุดใน 3 ลำดับ คือ มุสลิมในชุมชนยึดมั่นในหลักการศาสนาอิสลามอย่างเหนียวแน่น อยู่ในระดับสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 29.3 รองลงมา โต๊ะครูได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน เช่น ซะกาต เงินบริจาค และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 25.4 และ นักเรียนปอเนาะตอบสนองในด้านศาสนพิธี เช่น เป็นอิหม่าม จัดการศพ และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 20.3 ตามลำดับ

ระดับน้อย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ มากที่สุดใน 3 ลำดับ คือ โต๊ะครูพัฒนานักเรียนให้มีสภาพฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น โดยการอบรมเป็นหลักสูตรระยะสั้น เช่น การฝึกวิชาชีพ อยู่ในระดับสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 13.8 รองลงมา รูปแบบการสอนของปอเนาะเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 9.5 และ สถาบันปอเนาะจัดการสอนตามวัฒนธรรมอิสลามผสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 8.2 ตามลำดับ

ระดับน้อยที่สุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ มากที่สุดใน 3 ลำดับ คือ โต๊ะครูพัฒนานักเรียนให้มีสภาพฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น โดยการอบรมเป็นหลักสูตรระยะสั้น เช่น การฝึกวิชาชีพ อยู่ในระดับสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 16.3 รองลงมา โต๊ะครูได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน เช่น ซะกาต เงินบริจาค และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 8.6 และ โต๊ะครูสร้างทักษะให้แก่เด็กนักเรียนในด้านเกษตร โดยให้นักเรียนทดลองทำงาน คิดเป็นร้อยละ 8.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามปัจจัยด้านศาสนา

ข้อ	ปัจจัยด้านศาสนา	ระดับความคิดเห็น (n = 232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	สรุปผล
1.	โต๊ะครูต้องการสืบทอดหลักการศาสนาอิสลามแก่ผู้ ชนรุ่นหลัง	4.54	0.73	มากที่สุด	1
2.	ระบบปอเนาะดั้งเดิมเน้นสอนความรู้ด้านศาสนา อิสลามที่มาจากอัลกุรอานและสุนนะฮตามแนวทาง มัชฮับอัชชาฟีอีย์	4.31	0.82	มากที่สุด	2
3.	ความจำเป็นที่มุสลิมต้องศึกษาความรู้ด้านศาสนา โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่ดีคือปอเนาะ	4.25	0.74	มาก	3
4.	มุสลิมในชุมชนยึดมั่นในหลักการศาสนาอิสลามอย่าง เหนียวแน่น	3.87	1.11	มาก	4

ตารางที่ 8 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะด้านศาสนา ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ มีค่าแปลผลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นสูงสุดว่า โต๊ะครูต้องการสืบทอดหลักการศาสนาอิสลามไปสู่ชนรุ่นหลัง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่า (\bar{x}) = 4.54, S.D. = 0.73 รองลงมา ระบบปอเนาะดั้งเดิมเน้นสอนความรู้ด้านศาสนาอิสลามที่มาจากอัลกุรอานและ สุนนะฮ ตามแนวทางมัชฮับอัชชาฟีอีย์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่า (\bar{x}) = 4.31 , S.D. = 0.82 และ ความจำเป็นที่มุสลิมต้องศึกษาความรู้ด้านศาสนา โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่ดี คือปอเนาะ อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.25, S.D. = 0.74 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะด้านศาสนานั้นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามปัจจัยด้านการศึกษา

ข้อ	ปัจจัยด้านการศึกษา	ระดับความคิดเห็น (n = 232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	สรุปผล
1.	ระบบปอเนาะดั้งเดิมปลูกฝังนักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม มากกว่าโรงเรียนทั่วไป เช่น โต๊ะครูสอนนักเรียนให้ปฏิบัติ และใช้ชีวิตตามแบบอย่างท่านนบีมุหัมมัด ﷺ	4.36	0.97	มาก	1
2.	รูปแบบการสอนของปอเนาะเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน	4.01	1.08	มาก	4
3.	สถาบันปอเนาะสอนความรู้ด้านศาสนาที่เข้มข้นมากกว่าแหล่งอื่น เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นต้น	4.28	0.93	มาก	3
4.	ปอเนาะได้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ศาสนา การอ่าน และการเขียน	3.87	1.11	มาก	5
5.	การบริหารจัดการสถาบันปอเนาะมีลักษณะการสืบทอดตำแหน่งโต๊ะครูหรือคัดเลือกของโต๊ะครูรุ่นต่อรุ่น	3.84	1.08	มาก	6
6.	การเรียนแบบระบบปอเนาะดั้งเดิมไม่เก็บค่าเล่าเรียน เรียนฟรีตลอดการศึกษา	4.34	0.93	มาก	2

จากตารางที่ 9 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะด้านการศึกษา ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับเดียวกัน มีความคิดเห็นสูงสุดว่า ระบบปอเนาะดั้งเดิมปลูกฝังนักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มากกว่าโรงเรียนทั่วไป เช่น โต๊ะครูสอนนักเรียนให้ปฏิบัติ และใช้ชีวิตตามแบบอย่างท่านนบีมุหัมมัด ﷺ อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.36, S.D. = 0.97 รองลงมา การเรียนแบบระบบปอเนาะดั้งเดิมไม่เก็บค่าเล่าเรียน เรียนฟรีตลอดการศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.34 , S.D. = 0.93 และ สถาบันปอเนาะสอนความรู้ด้านศาสนาที่เข้มข้นมากกว่าแหล่งอื่น เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นต้น อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.28, S.D. = 0.93 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะด้านการศึกษานั้นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามปัจจัยด้านสังคม

ข้อ	ปัจจัยด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น (n = 232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	สรุปผล
1.	ปอเนาะมีบทบาทต่อการผลิตนักปราชญ์ และนักวิชาการศาสนาเพื่อกลับไปเป็นผู้นำทางศาสนา และพัฒนาชุมชน	4.35	0.87	มาก	1
2.	นักเรียนปอเนาะตอบสนองในด้านศาสนพิธี เช่น เป็นอิหม่าม จัดการเกี่ยวกับศพ และอื่นๆ	3.96	1.16	มาก	3
3.	โต๊ะครูและเด็กนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เช่น สอนอัลกุรอาน ช่วยเหลืองานบุญ การแต่งงาน เป็นต้น	4.29	0.86	มาก	2
4.	โต๊ะครูได้วางฐานด้านศาสนา และ ตักเตือนให้ชาวบ้านตระหนักถึงความชั่วร้าย และสิ่งที่เป็นอบายมุข	3.74	1.04	มาก	4

จากตารางที่ 10 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะด้านสังคม ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับเดียวกัน มีความคิดเห็นสูงสุดว่า ปอเนาะมีบทบาทต่อการผลิตนักปราชญ์ และนักวิชาการศาสนาเพื่อกลับไปเป็นผู้นำทางศาสนา และพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.35, S.D. = 0.87 รองลงมา โต๊ะครูและเด็กนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เช่น สอนอัลกุรอาน ช่วยเหลืองานบุญ การแต่งงาน เป็นต้นอยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.29, S.D. = 0.86 และ นักเรียนปอเนาะตอบสนองในด้าน ศาสนพิธี เช่น เป็นอิหม่าม จัดการเกี่ยวกับศพ และอื่นๆอยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 3.96, S.D. = 1.16 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะด้านสังคมนั้นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ข้อ	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น (n = 232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	สรุปผล
1.	โต๊ะครูได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน เช่น ชะกาด เงินบริจาค และอื่นๆ	3.46	1.16	ปานกลาง	1
2.	โต๊ะครูปฏิเสธการสนับสนุน งบประมาณจากภาครัฐในพัฒนาปอเนาะและเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอน	2.95	1.18	ปานกลาง	4
3.	โต๊ะครูสร้างทักษะให้แก่ นักเรียนในด้านเกษตรโดยให้ นักเรียนทดลองทำงาน	3.26	1.17	ปานกลาง	2
4.	โต๊ะครูพัฒนานักเรียนให้มีสภาพฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น โดยการอบรมเป็นหลักสูตรระยะสั้น เช่น การฝึกวิชาชีพ	3.08	1.08	ปานกลาง	3

ตารางที่ 11 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะด้านเศรษฐกิจ ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ มีค่าแปลผลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นสูงสุดว่า โต๊ะครูได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน เช่น เงินชะกาด เงินบริจาค และอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่า (\bar{x}) = 3.46, S.D. = 1.16 รองลงมาโต๊ะครูสร้างทักษะให้แก่ นักเรียนในด้านเกษตรโดยให้นักเรียนทดลองทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่า (\bar{x}) = 3.26, S.D. = 1.17 และโต๊ะครูพัฒนานักเรียนให้มีสภาพฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น โดยการอบรมเป็นหลักสูตรระยะสั้น เช่น การฝึกวิชาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่า (\bar{x}) = 3.08, S.D. = 1.08 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะด้านเศรษฐกิจ นั้นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามปัจจัยด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม

ข้อ	ปัจจัยด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น (n = 232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	สรุปผล
1.	ปอเนาะเป็นแหล่งอนุรักษ์อัตลักษณ์ของมุสลิมมลายู เช่น การแต่งกายของเด็กปอเนาะ การเรียนด้วยหนังสือกีตาบ	3.64	0.97	มาก	1
2.	ปอเนาะเป็นแหล่งเผยแพร่และอนุรักษ์ภาษามลายูและภาษาอาหรับ	3.42	1.04	ปานกลาง	2
3.	สถาบันปอเนาะจัดการสอนตามวัฒนธรรมอิสลาม ผสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.08	1.31	ปานกลาง	4
4.	สถาบันปอเนาะมีบทบาทต่อการปล้ำประเพณี และ วัฒนธรรมที่ขัดต่อหลักการศาสนา	3.17	1.11	ปานกลาง	3

ตารางที่ 12 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ มีค่าแปลผลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นสูงสุดว่า ปอเนาะเป็นแหล่งอนุรักษ์ความเป็นอัตลักษณ์ของมุสลิมมลายู เช่น การแต่งกายของเด็กปอเนาะ การเรียนด้วยหนังสือกีตาบ อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 3.64, S.D. = 0.97 รองลงมา ปอเนาะเป็นแหล่งเผยแพร่และอนุรักษ์ภาษามลายูและภาษาอาหรับ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่า (\bar{x}) = 3.42, S.D. = 1.04 และสถาบันปอเนาะมีบทบาทต่อการปล้ำประเพณี และ วัฒนธรรมที่ขัดต่อหลักการศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่า (\bar{x}) = 3.17, S.D. = 1.11 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านอนุรักษ์วัฒนธรรมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 วัดระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านโต๊ะครู

ข้อ	ระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านโต๊ะครู	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n =232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	สรุปผล
1.	โต๊ะครูเป็นเจ้าของและเป็นผู้บริหารปอเนาะ	4.66	0.59	มากที่สุด	1
2.	โต๊ะครูมีหน้าที่ในการสอนหนังสือให้นักเรียนและชาวบ้าน	4.53	0.84	มากที่สุด	2
3.	โต๊ะครูต้องเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิทางด้านศาสนา	4.43	0.85	มาก	4
4.	โต๊ะครูต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภาษามลายู และอาหรับเป็นอย่างดี	4.27	0.84	มาก	7
5.	โต๊ะครูต้องผ่านการประกอบพิธีหัจญ์ ณ นครมักกะห์	3.46	1.31	ปานกลาง	11
6.	โต๊ะครูต้องใช้ชีวิตอย่างสมถะ ไม่สุร่ยสุร่าย	4.23	0.97	มาก	8
7.	โต๊ะครูเสียสละเดินทางไปสอนยังชุมชนใกล้เคียง	4.10	0.99	มาก	9
8.	โต๊ะครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนและภาครัฐ	3.77	1.14	มาก	10
9.	โต๊ะครูสอนโดยไม่มีค่าตอบแทน ไม่มีเงินเดือน	4.29	1.06	มาก	6
10.	โต๊ะครูประกอบอาชีพส่วนตัวเพื่อให้มีรายได้ในการใช้จ่าย	3.44	1.20	ปานกลาง	12
11.	โต๊ะครูเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตครอบครัว	4.40	0.86	มาก	3
12.	โต๊ะครูต้องพูดจา สุภาพอ่อนโยน	4.35	0.82	มาก	5

ตารางที่ 13 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านโต๊ะครู ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความพึงพอใจใน 3 ลำดับมากที่สุด มีความพึงพอใจสูงสุดว่า โต๊ะครูเป็นเจ้าของและเป็นผู้บริหารปอเนาะ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่า (\bar{x}) = 4.66, S.D. = 0.59 รองลงมา โต๊ะครูมีหน้าที่ในการสอนหนังสือให้นักเรียน และชาวบ้านอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่า (\bar{x}) = 4.53, S.D. = 0.84 และ โต๊ะครูต้องเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิทางด้านศาสนา อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.43, S.D. = 0.85 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านโต๊ะครูนั้นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านนักเรียน

ข้อ	ระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านนักเรียน	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	สรุปผล
1.	นักเรียนปอเนาะไม่กำหนดเกณฑ์อายุในการศึกษา	4.29	0.96	มาก	4
2.	นักเรียนไม่สามารถกลับบ้านได้ นอกจากได้รับอนุญาตจากโต๊ะครู	4.25	0.80	มาก	5
3.	นักเรียนปอเนาะมีสถานภาพโสด มีสถานภาพแต่งงาน (ครอบครัว) และมีสถานภาพสูงอายุ	3.49	1.22	ปานกลาง	9
4.	นักเรียนชายแต่งกายโดยการใส่เสื้อแขนยาวหรือเสื้อโตปแขนยาวสีขาว oungee ผ้าโสร่ง สวมหมวกขาว (กอปิเยาะฮ) และผ้าพันศีรษะ	4.50	0.69	มากที่สุด	1
5.	การแต่งกายของนักเรียนหญิงจะคลุมฮิญาบสีดำและสวมเสื้อผ้ามิดชิด	3.85	1.16	มาก	8
6.	นักเรียนต้องหุงหาอาหารกินเอง	4.17	1.07	มาก	6
7.	นักเรียนต้องจัดหาหนังสือเรียน เอกสารที่ใช้ในการศึกษา	4.16	0.97	มาก	7
8.	การใช้ชีวิตร่วมกันของนักเรียนปอเนาะเสริมสร้างความเป็นพี่น้องสอดคล้องกับหลักคำสอนอิสลาม	4.35	0.82	มาก	3
9.	นักเรียนช่วยเหลืองานโต๊ะครู เช่น การเกษตร ทำสวน เลี้ยงสัตว์	3.41	1.19	ปานกลาง	10
10.	นักเรียนต้องช่วยเหลือตามงานบุญต่างๆ ที่ร้องขอ เช่น งานศพ งานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น	4.43	0.94	มาก	2

ตารางที่ 14 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านนักเรียน ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความพึงพอใจใน 3 ลำดับมากที่สุด มีความพึงพอใจสูงสุดว่า นักเรียนชายแต่งกายโดยการใส่เสื้อแขนยาวหรือเสื้อโตปแขนยาวสีขาว oungee ผ้าโสร่ง สวมหมวกขาว (กอปิเยาะฮ) และผ้าพันศีรษะ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่า (\bar{x}) = 4.50, S.D. = 0.69 รองลงมา นักเรียนต้องช่วยเหลือตามงานบุญต่างๆ ที่ร้องขอ เช่น งานศพ งานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น อยู่ในระดับมาก มีค่า

(\bar{x}) = 4.43 , S.D. = 0.96 และ การใช้ชีวิตร่วมกันของนักเรียนปอเนาะเสริมสร้างความความเป็นพี่น้องสอดคล้องกับหลักคำสอนอิสลาม อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.35, S.D. = 0.82 ตามลำดับสรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านนักเรียน ใน 3 ลำดับแรกนั้นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านลักษณะการจัดการเรียนการสอน

ข้อ	ระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ ลักษณะการจัดการเรียนการสอน	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	สรุปผล
1.	การเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะเรียกว่า ตะลิกียี (เรียนโดยใกล้ชิดกับผู้สอน) เพื่อการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น	4.51	0.63	มากที่สุด	1
2.	นักเรียนนั่งรวมกันเป็นวงกลมต่อหน้าโต๊ะครู ลักษณะฮัลเกาะฮ	4.06	1.28	มาก	11
3.	นักเรียนนั่งเรียงกันเป็นแถวอย่างมีระเบียบต่อหน้าโต๊ะครู	3.38	1.09	ปานกลาง	14
4.	นักเรียนใช้ปากกาจดบันทึกคำบรรยาย ของโต๊ะครูลงในหนังสือสมุดหรือกระดาษ	4.11	0.89	มาก	9
5.	โต๊ะครูใช้กระดานดำในการเขียนอธิบาย	3.22	1.43	ปานกลาง	16
6.	สอนความรู้ด้านศาสนาเพียงอย่างเดียว	4.40	0.68	มาก	2
7.	การสอนเน้นการรักชาติวัฒนธรรมอิสลาม	3.31	0.85	มาก	15
8.	สอนจารีตประเพณี ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา	3.89	1.06	มาก	13
9.	สอนแบบการบูรณาการระหว่างความรู้ศาสนากับสังคม	4.16	1.07	มาก	7
10.	เรียนด้วยวิธีการท่องจำบทเรียน	4.22	1.01	มาก	5
11.	นักเรียนที่มีความรู้ด้านศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี โต๊ะครูจะมอบหมายให้ช่วยสอนรุ่นน้อง	4.03	1.04	มาก	12
12.	โต๊ะครูแนะนำให้ไปศึกษากับโต๊ะครูคนอื่น เพื่อเพิ่มพูนความรู้เฉพาะทาง	4.36	0.81	มาก	4
13.	โต๊ะครูจะฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้นำในการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น เป็นอิหม่าม อ่านคุตบะฮ การทำบุญ และอื่นๆ	4.37	0.73	มาก	3
14.	โต๊ะครูสั่งสอนและขัดเกลานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม เช่น การรักษาความสะอาด การตรงต่อเวลา เป็นต้น	4.13	1.07	มาก	8

ข้อ	ระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ ลักษณะการจัดการเรียนการสอน	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	สรุปผล
15.	หนึ่งสัปดาห์หยุดการสอนในวันอังคาร และวันศุกร์ช่วงกลางวัน และเริ่มสอนในช่วงหลังมัสกิบ	4.08	1.07	มาก	10
16.	หนึ่งปีหยุดการสอน คือ ก่อนและหลังเดือนรอมฎอน 15 วัน เดือนรอมฎอน 30 วัน เดือนรอบีอุลเอาวัล 30 วัน และเดือน ชุลฮิจยะห์ 10 วัน	4.21	0.77	มาก	6

ตารางที่ 15 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านลักษณะการจัดการเรียนการสอน ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความพึงพอใจใน 3 ลำดับมากที่สุด มีความพึงพอใจสูงสุดว่า การเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะเรียกว่า ตะลักกี๊ (เรียนโดยใกล้ชิดกับผู้สอน) เพื่อการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น มีระดับมากที่สุด มีค่า (\bar{x}) = 4.51, S.D. = 0.63 รองลงมา สอนความรู้ด้านศาสนาเพียงอย่างเดียว อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.40, S.D. = 0.68 และ โต๊ะครูจะฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้นำในการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น เป็นอิหม่าม อ่านคุตบะฮ์ การทำบุญ และอื่นๆ อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.37, S.D. = 0.73 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านลักษณะการจัดการเรียนการสอน นั้นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านหลักสูตรและการประเมิน

ข้อ	ระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านหลักสูตรและการประเมิน	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	สรุปผล
1.	ใช้หนังสือกิตาบ ทั้งภาษายาวีและอาหรับเป็นสื่อประกอบการสอน	4.56	0.76	มากที่สุด	1
2.	ไม่กำหนดระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษา	4.30	0.83	มาก	2
3.	หลักสูตรการสอนมีรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย	4.14	0.92	มาก	4
4.	หลักสูตรการสอนแบ่งออกเป็นช่วงชั้นเรียน	3.41	1.17	ปานกลาง	11
5.	แบ่งกลุ่มเรียนตามความสนใจของนักเรียน	3.38	1.28	ปานกลาง	12
6.	โต๊ะครูเป็นผู้ที่ประเมินระดับความรู้ของนักเรียน	4.10	1.10	มาก	6
7.	ประเมินโดยการทดสอบความจำ	4.05	1.11	มาก	7
8.	ประเมินโดยการอ่าน และการอธิบายองค์ความรู้ที่ได้เรียนผ่านมา	3.85	1.11	มาก	10
9.	ประเมินผลโดยการฝึกสอนนักเรียนรุ่นน้อง และปฏิบัติเป็นแบบอย่าง	4.11	1.03	มาก	5
10.	ประเมินผลโดยการสอนเนื้อหาแทนโต๊ะครูตามที่ได้รับมอบหมาย หรือบุคคลทั่วไปจากชุมชน	3.86	1.23	มาก	9
11.	ประเมินโดยผ่านการเรียนจากหนังสือตามลำดับความยากง่าย	4.02	1.11	มาก	8
12.	ไม่มีการรับรองวุฒิการสำเร็จการศึกษา	4.17	1.03	มาก	3

ตารางที่ 16 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านหลักสูตรและการประเมิน ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความพึงพอใจใน 3 ลำดับมากที่สุด มีความพึงพอใจสูงสุดว่าใช้หนังสือกิตาบ ทั้งภาษายาวีและอาหรับเป็นสื่อประกอบการสอนมีระดับสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่า (\bar{x}) = 4.56, S.D. = 0.76 รองลงมา ไม่กำหนดระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.30, S.D. = 0.83 และ ไม่มีการรับรองวุฒิการสำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.17, S.D. = 1.03 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านหลักสูตรและการประเมินผลนั้นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านสถานที่เรียน

ระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านสถานที่เรียน	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 232)			
	(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล	สรุปผล
1. สถานที่ใช้ในการเรียนอาศัยบ้านโต๊ะครู	3.62	1.46	มาก	3
2. สถานที่ใช้ในการเรียนอาศัยบาลัย	4.04	1.35	มาก	1
3. สถานที่ใช้ในการสอนอาศัยมัสยิด	3.58	1.33	มาก	4
4. สถานที่เรียนมีลักษณะเป็นห้องโถงกว้าง	3.32	1.17	ปานกลาง	6
5. สถานที่เรียนมีลักษณะเป็นโรงเรือน มีใต้ถุนสูง	3.23	1.28	ปานกลาง	7
6. มีโต๊ะไม้กระดานไว้สำหรับนักเรียนวางหนังสือเรียน	3.72	1.24	มาก	2
7. มีกระดานดำ	3.39	1.23	ปานกลาง	5

ตารางที่ 17 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านสถานที่เรียน ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความพึงพอใจใน 3 ลำดับมากที่สุด มีความพึงพอใจสูงสุดความพึงพอใจต่อสถานที่ใช้ในการเรียนอาศัยบาลัย อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.04, S.D. = 1.35 รองลงมา มีโต๊ะไม้กระดานไว้สำหรับนักเรียนวางหนังสือเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 3.72 , S.D. = 1.24 และ สถานที่ใช้ในการเรียนอาศัยบ้านโต๊ะครู อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 3.62, S.D. = 1.46 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านสถานที่เรียนนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านที่พักนักเรียน

ข้อ	ระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านที่พักนักเรียน	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปรผล	สรุปผล
1.	สร้างเป็นบ้านหลังเล็กๆ	3.28	0.91	ปานกลาง	8
2.	วัสดุที่ใช้สร้างที่พัก เช่น ไม้ไผ่ไม่มาทำเป็นฝาบ้าน หลังคามุงด้วยใบจากหรือกระเบื้อง	3.42	1.13	ปานกลาง	5
3.	นักเรียนพักในปอเนาะ(กระท่อม)ที่จัดให้	4.35	0.87	มาก	1
4.	ที่พักปลูกเรียงติดกันเป็นแถวยาว เป็นระเบียบ	4.28	0.90	มาก	2
5.	กระท่อมแต่ละห้องพักได้ 2 คน	3.12	1.26	ปานกลาง	9
6.	บริเวณที่พักแบ่งออกได้เป็น 3 เขตคือ เขตผู้ชาย เขตผู้หญิง และเขตครอบครัว	3.08	1.32	ปานกลาง	10
7.	เขตที่พักมีหัวหน้าเขตปกครอง	3.37	1.13	ปานกลาง	6
8.	ที่พักของผู้หญิงและผู้ชายจะแยกออกจากกัน	3.35	1.28	ปานกลาง	7
9.	อุปกรณ์อำนวยความสะดวก มีเพียงอุปกรณ์ทำอาหาร เช่น กระทะ หม้อ และ ที่นอน เสื่อ เท่านั้น	4.25	1.21	มาก	3
10.	มีห้องน้ำรวม และบ่อน้ำสำหรับอาบน้ำและทำความสะอาด	3.56	1.13	มาก	4

ตารางที่ 18 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านที่พักนักเรียน ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความพึงพอใจใน 3 ลำดับมากที่สุด มีความพึงพอใจสูงสุดว่า นักเรียนพักในปอเนาะ(กระท่อม)ที่จัดให้ อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.35, S.D. = 0.87 รองลงมา ที่พักปลูกเรียงติดกันเป็นแถวยาว เป็นระเบียบ อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.28, S.D. = 0.90 และ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก มีเพียงอุปกรณ์ทำอาหาร เช่น กระทะ หม้อ และ ที่นอน เสื่อ เท่านั้น อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.25, S.D. = 1.21 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามด้านที่พักนักเรียน นั้นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ ในภาพรวม

ข้อ	ระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ	ระดับความสำคัญของปัจจัย (n = 232)			
		(\bar{x})	(S.D.)	แปรผล	สรุปผล
1.	ด้านโต๊ะครู	4.21	0.63	มาก	1
2.	ด้านนักเรียน	4.15	0.64	มาก	2
3.	ด้านลักษณะการจัดการเรียนการสอน	4.12	0.63	มาก	3
4.	ด้านหลักสูตรและการประเมิน	3.86	0.71	มาก	4
5.	ด้านสถานที่เรียน	3.48	0.94	ปานกลาง	5
6.	ด้านที่พักนักเรียน (ปอเนาะ)	3.44	1.08	ปานกลาง	6

ตารางที่ 19 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะในภาพรวม ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความพึงพอใจใน 3 ลำดับมากที่สุด มีความพึงพอใจสูงสุดต่อด้านโต๊ะครู อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.21, S.D. = 0.63 รองลงมา ด้านนักเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.15, S.D. = 0.64 และ ด้านลักษณะการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.12, S.D. = 0.63 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะ ต่อภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ผลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะที่ยั่งยืนใน 5 ประเด็น ดังนี้

1. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านระบบการเรียนการสอนในปอเนาะ
2. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านบุคลากร
3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
4. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านระบบสาธารณูปโภค
5. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านระบบการเรียนการสอนในปอเนาะ

1) พัฒนาหลักสูตรให้มีความเข้มข้นด้านศาสนาโดยเน้นวิชาที่สำคัญๆ เช่น อัลกุรอาน หะดีษ หลักการศรัทธา ศาสนบัญญัติ และวิชาอื่นๆบนพื้นฐานของระบบการเรียนการสอนแบบปอเนาะ

2) พัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการแห่งยุคสมัยโดยมีการเพิ่มวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต เช่น วิชาสามัญหรือวิชาชีพ ให้สามารถประยุกต์ใช้กับระบบการเรียนการสอนแบบปอเนาะได้

3) พัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจแก่ผู้เรียนโดยใช้เทคนิคการสอนและสื่อที่ทันสมัย

4) พัฒนาหลักสูตรให้สามารถเชื่อมต่อการจัดการศึกษาอิสลามทั้งในและนอกระบบ เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่สามารถเทียบโอน และต่อยอดการศึกษาในระดับสูงทั้งในและต่างประเทศ

5) จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐานของผู้เรียน เช่น แบ่งตามกลุ่มพื้นฐานความรู้ กลุ่มอายุ และกลุ่มสนใจ เป็นต้น

6) จัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนใหม่และกลุ่มผู้สนใจโดยมีผู้ช่วยโต๊ะครูเป็นผู้สอน

7) พัฒนาหลักสูตรให้มีการเน้นด้านทักษะทั้งสี่ด้าน คือ อ่าน เขียน พูด ฟัง ทั้งภาษาอาหรับ ภาษามลายู ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

8) จัดให้มีการเทียบวุฒิการศึกษาเพื่อรับรองการจบของนักเรียนที่เรียน

เก่งแต่ไม่สามารถต่อยอดได้ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเรียนต่อในสถาบันศึกษาระดับสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศได้

9) จัดให้มีการสอนวิชาชีพขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนมีทิศทางและสามารถที่จะปฏิบัติ เลือกเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้ เพื่อเสริมจุดแข็งให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะสามารถดูแลตนเอง และ ครอบครัวยุได้

2. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านบุคลากร

1) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านบริหาร การจัดการเรียน การสอนโดยการอบรม ให้ความรู้เพิ่มเติมเฉพาะด้านบริหารการศึกษา แก่โต๊ะครูและผู้ช่วยโต๊ะครูที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในการช่วยบริหาร

2) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทางศาสนาเฉพาะด้านในระดับสูงทั้งในและ ต่างประเทศ

3) พัฒนาโต๊ะครูให้มีทักษะในการสอน การใช้เทคโนโลยี สื่อการสอนที่ เหมาะสมกับระบบการเรียนการสอนแบบปอเนาะโดยการอบรมด้านเทคนิคการสอนและศึกษา ดูงานจากสถาบันปอเนาะต่างๆที่ถูยกยอมรับ

4) พัฒนาบุคลากรให้มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5) เชิญบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากภายนอกเข้ามา สอน เช่น ทักษะทางภาษา การอบรมวิชาชีพ เพื่อยกระดับความพร้อมรองรับความเป็นอาเซียนใน อนาคตต่อไป

6) พัฒนาผู้เรียนระดับผู้ช่วยโต๊ะครูในด้านวิชาการ การปฏิบัติ คุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานในการเป็นโต๊ะครูที่สังคมยอมรับในภายภาคหน้า

3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อาคารเรียน ที่ พัก บาลย์

1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านอาคารเรียน บาลย์ ที่พักนักเรียน และ อาคารสำหรับใช้เพื่อส่งเสริมวิชาการและกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอน

2) สร้างอาคารเรียนและที่พักเฉพาะ สำหรับนักเรียนชายและนักเรียน หญิง และให้การสนับสนุนด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่จำเป็นทั้ง โต๊ะ เก้าอี้ ห้องสมุด เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน

3) สร้างที่พักอาศัยเฉพาะ สำหรับผู้ที่มีครอบครัวที่สนใจศึกษาในสถาบัน
ศึกษาปอเนาะ

4) ปรับปรุงอาคารเรียนและที่พักอาศัยของนักเรียนให้เป็นกิจจะลักษณะ
และมีความน่าอยู่ รมรื่น พร้อมทั้งสนับสนุนด้านอุปกรณ์การศึกษาและสนับสนุนสื่อการสอน
ประเภทต่างๆ เช่น อาคารเอนกประสงค์ ห้องสมุด อุปกรณ์ที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียน
การสอน

4. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านระบบสาธารณูปโภค

1) ปรับปรุงระบบสุขาภิบาลภายในบริเวณปอเนาะ เช่น ระบบการกำจัด
น้ำเสีย และการจัดการขยะ

2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านสถานที่และภูมิทัศน์ เส้นทาง คมนาคม
และสร้างป้ายโรงเรียน

3) สร้างรั้วโรงเรียน ปิดกั้นระหว่างชายหญิง รั้วรอบบริเวณปอเนาะ

4) ติดตั้งไฟฟ้าให้มีแสงสว่างโดยรอบและพัฒนาาระบบน้ำประปาเพื่อให้มี
น้ำสะอาดในการอุปโภคบริโภคภายในสถาบันศึกษาปอเนาะ

5) พัฒนาสถาบันศึกษาปอเนาะให้เป็นปอเนาะสร้างสุข โดยพัฒนาทั้งด้าน
สาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาวิชาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้ดีขึ้น

5. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาอื่นๆ

1) สร้างขวัญกำลังใจในความปลอดภัยและความมั่นคงในทรัพย์สิน ตลอด
จนสวัสดิการการรักษาพยาบาล สำหรับโต๊ะครู และนักเรียน

2) ให้การอุดหนุน ค่าตอบแทนแก่โต๊ะครูตามความเหมาะสม เนื่องจาก
บุคคลเหล่านี้มีความรับผิดชอบสูง ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและการอบรมจริยธรรม

3) สถาบันศึกษาปอเนาะจัดการเรียนการสอนโดยเน้นคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ที่เกี่ยวกับความสะอาด ที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม

4) ให้การสนับสนุนสร้างปอเนาะให้น่าอยู่ และมีความสะอาด ตามเกณฑ์
ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดสร้างสุขกำหนดไว้